skulle komme ned igen på min hoppe. Jeg gjorde mig overhovedet ikke nogen forestillinger. Jeg var væk. Jeg oplevede den vidunderlige vellyst, det var ikke at tænke. Agnes ville have forstået storheden ved dette øjeblik, befriet for alle bekymringer om fortiden og fremtiden. Et storladent øjeblik, som gjorde det muligt i en brøkdel af et sekund at ane, hvad evigheden måtte være. Bevægelsen bredte sig til nabodelingen. Jeg befandt mig atter på »La Joconde« med fødderne i bøjlerne og sablen i hånden. Nu befandt mine sidemænd sig atter flere meter fra mig. Vi nærmede os bakken forude og indtog den i et forrygende tempo. Målet var nået. Generalen gjorde tegn til at sagtne farten. Larmen af hovslagene mod jorden mindskedes. Vi fandt igen vores identitet. Med stor smidighed skiftede vi fra angrebets voldsomhed til en stadigvæk noget nervøs ubevægelighed. Hestene skrabede med deres jernbeslåede hove i jorden og fik gnisterne til at springe. Delingerne havde nogenlunde bevaret deres formation. Der var ingen, der lo, da Grevin kom tilbage med sin hest og genindtog sin plads i geleddet. Expilly osede af stolthed over at kunne have holdt sin hest »Sylla«, og jeg skal love for, at der var noget at være stolt af. Sikke en kule denne »Sylla«. Rundt om os dannede landskabet en perfekt ramme om denne kampscene, med bløde lysegrønne bakker, en lille lund, en vindmølle og en blå himmel, overstrøet med hvide skyer. Hvor smukt, et fransk landskab.

Vi havde stukket sablerne ind. Nu kunne jeg klappe »La Joconde«. Jeg følte en herlig fred i mig. Om aftenen i lejren måtte Grevin give en omgang. Det gjorde han gerne: »Jeg skal nok ende som general, stjernerne er til at købe.«

Manøvren havde varet i fem dage. Jeg vendte tilbage til kasernen med en følelse af at være blevet beriget med tyve års mangeartede indtryk. Om aftenen udøste jeg mit hjerte ved Agnes bryst, fortalte hende om min tro på Frankrigs opgave. Vi var de virkelige repræsentanter for en velafbalanceret civilisation. Vort nederlag, som jeg kun forestillede mig som en absurd hypotese, ville være ligeså skæbnesvanger for den øvrige civiliserede verden, som romernes sejr over grækerne havde været i sin tid. Vi var de sidste til at bevare traditionerne i et ædelt håndværk, og en storslået bondekultur. Englænderne var handelsfolk, tyskerne forskere, italienerne et folk af operasangere. Russerne befandt sig endnu på et uciviliseret stade og amerikanerne var ved at bygge deres første huse. Hvad kunne være mere vidunderligt end at svinge sig op til sådanne højder, beruse sig i de ædleste ord, medens man kærtegnede et fast og føjeligt bryst.

Oversat af Lene Grønlykke

OLE VINDING
FORFATTEREN JEAN RENOIR OG KAPTAJN GEORGES

– Jean er genial! – sagde jeg.

– *Non!* – svarede onkel Eugéne Renoir: *Jeans est un jobard, Son père le disait toujours!*

»Jobard« – vrøvlehoved? Skulle gamle Renoir virkelig have ment det om sin næstældste søn, som han ofte var bekymret for, men oftere endnu morede sig dejligt sammen med? Jeg ville ikke tro det, dels kendte jeg godt onkel Eugenes evige modsigelseslyst, dels kendte jeg Jean, og han betog mig. I slutningen af tyverne havde han sin første store film »Nana« færdig. Den kostede ham det meste af de tolv millioner, som havde været hans arvepart efter den vidunderlige gamle maler. Kritikken var højst ugunstig, man kunne ikke se, at her var et nyt filmisk »geni« (jeg sætter ordet i anførselstegn, fordi det er utåleligt, undtagen, hvis det opfattes med et klædeligt gran af ironi, der kan gøre det ud for oprørt beskedenhed), hvorfor jeg følte det som min pligt at meddele det på tryk selv. Det skete i »Ekstrabladet« i København, under overskriften: »Samtale med Frankrigs Griffith«. Mindre kunne ikke gøre det. Og det var, egentlig, meget lidt, eftersom det endnu var en ønskedrøm, der, under utallige samtaler Jean Renoir og mig imellem, var blevet så tydelig for os begge, at vi tog forskud på virkeligheden. Drømmen blev virkelig nogle år senere.

Det var denne eksaltation hos os, der, uden tvivl, irriterede en gammel hugaf', som onkel Eugéne: Når man har sunget »Ma Tonkiki« i felten, på selve stedet, det vil sige på en egn, der hører til området Vietnam, kan man ikke tage kunstnere eller deres beundrere alvorligt. Men man kan tage onkel Eugéne delvis alvorlig, trods irritabiliteten, for der er noget af en »jobard« i Jean Renoirs væsen og produktion. Al begejstring til trods, lader det sig ikke nægte. Jean Renoir talte sig beruset. Der stod et Niagara af ord ud af munden på ham, hans store overlæbe, hesteagtig i sin elasticitet og bredde, som var skabt til hans dybe tonefald og skabte selv, på grund af sin struktur, de ord, hvis vokaler og konsonanter passede den bedst, uvilkårligt, hvilket fik Jean til at gribe dem i flugten, som om de havde været velovervejede, og, derefter i sin begejstring, stædigt at bygge videre med dem udfra en logik, der, undertiden med slående logik, måtte føre ud i det rene sludder. Men det *var* et ord-Niagara, og der var tusinder og atter tusinder skønne fund med i det enorme »fald« – regnbuer, diamanter og safirer. Jean Renoir elektrificerer sin omgangskreds, alle i den troer at være åndfulde, når han er midtpunkt. En gang undersøgte vi det nærmere og bad en »scriptgirl« stenografere, hvad der blev sagt. Stenogrammet var deprimerende. Det var altså ikke Jeans pudsige gloser, hans slående billedsprog, hans rhetoriske sans, hans opfindsomme invektiver, der gjorde det (snarere kunne de tilsammen give resultatet »jobardise«), men noget andet, noget usigeligt.

Det, som har gjort ham berømt, er ikke strukturerne i hans film, i »Spillets regler« er det vitterligt umuligt for mig at få øje på reglerne, medens spillet, en ustandselig, ligesom vilkårlig, leg griber tilskueren. Onkel Eugéne syntes, med den fiasko den nu klassiske film fik, at score et point eller to for sin påstand om »jobardise«. Det var, hvad publikum tænkte. Hvorfor har unge kritikere i dag tænkt om igen? Har de mærket fortryllelsen, som gjorde os, der kendte ham godt, nærmest kritikløse? »Nærmest« for, sandt at sige, i modsætning til hans nutidige beundrere, havde vi for hver ny film han fik færdig i tyverne og trediverne, vores tvivl om udfaldet, og midlertidigt blev vores tvivl begrundet af det stadige svind i hans kapital.

Det gik til sidst, som alle ved, men det er oplysende at opleve en kovending, som den, vurderingen af hans værk har taget.

Jean Renoir hilser på gode venner i Avenue Frochot.

Nu findes der ikke mange unge kritikere, der, ikke *uden* at have kendt Renoir, bjergtages af hans arbejder, medens der den gang, var mange, som mest var bjergtagne af ham selv og ingen, eller meget få, udenfor hans kreds, der kunne se, at han som instruktør kunne måles med en Duvivier, en René Clair eller en Abel Gance. Var han før sin tid, og er han nu blevet indhentet?

Efter den fortidige vurdering af mand og værk er Jean Renoirs roman »Kaptajn Georges Dagbøger« (»Les Cahiers du Capitaine Georges«) ligesom hans tidlige film. En vis usikkerhed i konstruktionen præger den. Han skriver hurtigt, som han taler. Han maler. Hans iagttagelser og hans sans for atmosfære måler sig undertiden med Simenons, men han ejer ikke et gran af dennes præcise konstruktionsevne. Kaptajn Georges forelsker sig i en pige på et bordel og vil have hende til kone. Der er i hans forelskelser både en varm og en iskold side: Den varme er sanselig, den kolde social. Jean protesterede altid imod borgerskabets fordomme, akkurat som kaptajnen, der kommer »af godtfolk« og som ikke kan udstå sit miljø. Hvad den sanselige, varme, side angår, kølnes den pludselig mærkbart imod slutningen, som man ikke kan få sig selv til at tro på, hvis man ikke i denne klimatiske forandring ser videre, til noget i hans væsen, i øvrigt til noget, fælles for både hans og utallige ganske unge mænds væsen: Angsten for kvinden.

Denne angst har et skær af uovervindelig blufærdighed, og det er den, det ved jeg fra samtaler med Renoir om kaptajnens dilemma længe før kaptajnen var sin forfatter bekendt, der stabler en uvirkelig handling på benene – midt i den virkeligste virkelighedsskildring, mesterligt iagttaget i alle bogens scener fra regimentslivet i Saumur og ved fronten (selvoplevede).

Vi drøftede en roman, hvor en prostitueret bliver »reddet« af en ganske ung kunde. Han ville lade hende udvikle sig, hun skulle blive verdenssangerinde, hun var allerede, i hans bevidsthed: Madonna . . .

Det gik ikke, dette redningsforsøg, som det heller ikke går for kaptajn Georges, skønt hans er mindre prætentiøst. Det kan, muligvis, ikke gå? Det vil altid forekomme usandsynligt, og låner da også sin eneste sandsynlighed fra en mystisk forbindelse med den unge mands naturlige skyhed for det andet køn i den periode, hvor han første gang tiltrækkes, uimodståeligt, af det.

Romanen, vi drøftede, smed jeg i papirkurven. Det er måske den skæbne den fik, som nu får mig til at mene, at Jean Renoir er blevet for gammel til sin bogs tema? Og måske vil det netop vise sig at være denne aldersforskel mellem tema og forfatter, der bedst vil befordre en ny fortryllelse af de unge, der i dag beundrer ham?

Hvad ved jeg? Jeg holder af ham, som den gang, fortrylles af ham, rives med. Det dejligste billede i bogen er af en kavaleri-øvelse på en fælled en tidlig, tåget morgen. Meissonnier? Nej, kyradserne hos denne maler var af ingenting, kun omgivelserne af stål, som Manet sagde. Hos Jean er kyradserne kød og blod, mands- og hestekød og blod dampende af ungdom og kraft. Men jeg kender billedet. Jean har selv oplevet det, og havde selv glemt det igen, den gang, hvis ikke en fænomenal bog om »Fjerde afrikanske jæger-regiment« (»Quatrième chas' d'Afs«) var faldet os i hænde. Den udkom hos Gallimard under titlen »Cavalerie«. Det var en besættelse. Alt stod nu klart i hans erindring, hesterytmen, den vidunderlige sammensmeltning af hest og mand, de friske morgener, – lykken over at leve. Han fortalte ved frokosten i sin lille lejlighed i rue des Vignes, lige ved »Le lapin à Gill« på Montmartre. Han fortalte hele eftermiddagen medens han, som i tanker, stillede regimenter af »brun-skjorter«, som han havde købt for sjov (vi vidste ikke, men anede, hvad det kunne blive til) i Berlin, op på bordet: Attaquez! Foncez! – Skyd den lille, modbydelige Röhm! –

Jeg tror, at den bog blev den anden kim til bogen om Kaptajn Georges. Den første var både diskussionerne om prostituerede, der af kærlige kunder »renses« til de bliver Madonna'er, og af fælles udvekslede erfaringer angående angsten for piger. –

Således er bogen for hans venner et godt portræt af ham, og for hans beundrere vil jeg ønske, at den må blive en ny fortryllelse, for – onkel Eugéne, hvor De nu befinder Dem, – indrøm, at han er en genial jobard! –

Mon capitaine! Jeg tænker på dig, *hver* dag.